

سند استراتژی

اتحادیه صادرکنندگان فرآورده های نفت، گاز و پتروشیمی ایران

ویرایش اول

۱۴۰۲

Iranian Oil, Gas and Petrochemical Products Exporters' Union

شناسنامه گزارش:

عنوان: سند استراتژی صنعت انرژی اتحادیه صادرکنندگان فرآورده‌های نفت، گاز و پتروشیمی ایران

کارفرما: اتحادیه صادرکنندگان نفت، گاز و پتروشیمی ایران:

تهیه کننده: دکتر علیرضا اسدی

ناظر و مشاور: فریدون اسعدی، هادی ابراهیمی

Title: Strategic Energy Industry Planning for Iranian Oil, Gas and Petrochemical Products Exporters' Union

Prepared & Compiled by: OPEX Research Department

Supervisor: DR. Alireza Asadi, Fereydoon Asaadi ,Hadi Ebrahimi

فهرست مطالب

فصل اول: کلیات شناخت وضع موجود صنعت انرژی

۱-۱-مقدمه	۱۴
۲-۱-روش شناسی	۱۵
۱-۳-آماده‌سازی	۲۰
۱-۴-شناسایی مسائل استراتژیک	۲۲
۱-۵-تدوین استراتژی	۲۲

فصل دوم: کلیات و شناخت وضع موجود صنعت انرژی و پیش‌بینی آینده جغرافیایی آن

۱-۲-شرایط عمومی صنعت انرژی	۲۳
۲-۲-رتبه ایران در شاخص‌های بین‌المللی برای توان رقابتی و فضای کسب و کار	۲۷
۱-۲-۲-۱-شاخص عملکرد رقابت صنعتی	۲۹
۲-۲-۲-۲-شاخص رقابت‌پذیری جهانی	۳۰
۳-۲-۲-۳-شاخص رفاه لگاتوم	۳۱
۴-۲-۲-۴-شاخص نوآوری جهانی	۳۲
۵-۲-۲-۵-شاخص آزادی اقتصادی	۳۳
۶-۲-۲-۶-شاخص سهولت کسب و کار	۳۴
۳-۲-۳-جایگاه صنعت انرژی ایران در جهان	۳۵

- ۴-۲-نفت ۴۱
- ۴-۲-۱-ذخایر نفت ۴۱
- ۴-۲-۲-تولید نفت ۴۶
- ۴-۲-۳-تقاضای نفت ۵۷
- ۴-۲-۵-گاز طبیعی ۶۹
- ۴-۲-۱-ذخایر گاز طبیعی ۶۹
- ۴-۲-۲-تولید گاز ۷۲
- ۴-۲-۳-مصرف گاز ۷۴
- ۴-۲-۶-ظرفیت پالایش نفت ۷۶
- ۴-۲-۱-پیامدهای صنعت پالایش ۸۲
- ۴-۲-۷-سرمایه‌گذاری ۸۳
- ۴-۲-۸-صادرات سوخت، فرآورده‌ها با پایه نفتی و محصولات پتروشیمی ۹۳
- ۴-۲-۹-واردات سوخت، فرآورده‌ها با پایه نفتی و محصولات پتروشیمی ۸۵
- ۴-۲-۱۰-افزایش اهمیت تجارت بین‌الملل در ایران ۸۸
- ۴-۲-۱۱-الگوی صادرات فرآورده‌های نفت، گاز و پتروشیمی ایران ۸۹
- ۴-۲-۱۲-زنجیره ارزش صنعت انرژی ۹۴
- ۴-۲-۱-۱۲-زنجیره ارزش محصولات پتروشیمی ۹۴
- ۴-۲-۲-۱۲-زنجیره ارزش فرآورده‌های پالایشی ۹۷

۱۰۰ ..... ۱۳-۲- ارزش افزوده صنعت انرژی

۱۰۱ ..... ۱۴-۲- بنگاه های صنعت انرژی

۱۰۳ ..... ۱۵-۲- ساختار نهادی اتحادیه صادرکنندگان فرآورده‌های نفت، گاز و پتروشیمی ایران

فصل سوم: سیاست‌های انرژی در ایران

۱۰۶ ..... ۱-۳- سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی انرژی در ایران

۱۰۶ ..... ۱-۳-۱- سابقه برنامه‌ریزی جامع انرژی در ایران

۱۰۶ ..... ۱-۳-۲- اسناد بالادستی سیاست‌گذاری حوزه انرژی

۱۰۶ ..... ۱-۳-۳- سیاست‌های کلی نظام در بخش انرژی

۱۲۰ ..... ۱-۳-۴- سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی

۱۰۷ ..... ۱-۳-۵- سند چشم‌انداز بیست ساله

۱۰۷ ..... ۱-۳-۶- قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل ۴۴

۱۰۸ ..... ۱-۳-۷- نقاط ضعف اسناد بالادستی حوزه انرژی

۱۰۸ ..... ۱-۳-۲- سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی انرژی در برنامه‌های توسعه بعد از انقلاب

۱۰۸ ..... ۱-۳-۲-۱- برنامه اول، دوم و سوم توسعه

۱۰۸ ..... ۱-۳-۲-۲- برنامه چهارم و پنجم توسعه

۱۰۹ ..... ۱-۳-۲-۳- برنامه ششم توسعه

۱۰۹ ..... ۱-۳-۳- آسیب‌شناسی سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی انرژی در برنامه‌های توسعه

۱۱۰ ..... ۱-۳-۳-۱- صنعت بالادستی صنعت نفت و گاز

۱۱۱ ..... ۳-۳-۲-صنعت پالایش و پتروشیمی

۱۱۱ ..... ۳-۳-۳-صنعت پتروشیمی

۱۱۲ ..... ۳-۴-ارزیابی سند ملی راهبرد انرژی کشور

فصل چهارم: شناسایی و ارزیابی مسائل راهبردی کسب و کار صنعت انرژی

۱۴۹ ..... ۴-۱-مقدمه

۱۵۵ ..... ۴-۲-چالش‌ها و مسائل کلیدی در سطح بین‌الملل

۱۵۵ ..... ۴-۲-۱-دستیابی به اهداف راهبردی سیاست‌های بین‌المللی انرژی

۱۵۵ ..... ۴-۲-۲-تحریم‌های بین‌المللی

۱۵۷ ..... ۴-۲-۳-متمرکز بودن بازار صادرات در چند کشور

۱۶۰ ..... ۴-۲-۴-چالش‌های دیپلماسی تجاری

۱۶۶ ..... ۴-۲-۵-عدم استفاده مطلوب از عضویت در سازمان‌ها و نهادهای تجاری در سطح جهانی و منطقه‌ای

۱۷۱ ..... ۴-۳-چالش‌ها و مسائل کلیدی در سطح کلان (ملی)

۱۷۱ ..... ۴-۳-۱-آزادی اقتصادی و سیاسی

۱۷۴ ..... ۴-۳-۲-نبود شفافیت (با تمرکز بر حکمرانی خوب)

۱۷۵ ..... ۴-۳-۳-تورم / محدودیت نقدینگی / نوسانات بالای نرخ ارز

۱۸۰ ..... ۴-۳-۴-مشکل تعارض منافع ملی و اهداف ایدئولوژیک

۱۸۵ ..... ۴-۴-چالش‌ها و مسائل کلیدی در سطح صنعت

۱۸۵ ..... ۴-۴-۱-عوامل مؤثر بر تولید (سمت عرضه):

- ۱۸۵..... ۴-۴-۱-۱-عدم توان دولت در سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی یکپارچه و بلندمدت برای تولیدکنندگان بخش خصوصی
- ۱۸۹..... ۴-۴-۱-۲-کوچک بودن بنگاه‌ها نسبت به مقیاس صادرات
- ۱۸۹..... ۴-۴-۱-۳-نیروی کار
- ۱۹۰..... ۴-۴-۱-۴-مواد اولیه
- ۱۹۰..... ۴-۴-۱-۴-تکنولوژی
- ۱۹۱..... ۴-۲-۲-عوامل مؤثر بر تقاضا (سمت بازار داخلی /خارجی)
- ۱۹۱..... ۴-۴-۲-۱-تعارض منافع بخش دولتی و خصوصی به ویژه در خوراک اولیه و چهار فرآورده اصلی
- ۱۹۶..... ۴-۴-۲-۲-مشکلات مدیریت بازاریابی و کمبود اطلاعات در بازار
- ۱۹۹..... ۴-۴-۲-۳-قیمت‌گذاری خوراک، یوتیلیتی و محصولات:
- ۱۹۹..... ۴-۴-۳-عوامل مؤثر بر صنایع پشتیبان و مکمل (بانک / حمل و نقل / ....)
- ۱۹۹..... ۴-۴-۱-۳-زیرساخت‌های حمل و نقل
- ۲۰۷..... ۴-۴-۲-۳-سیستم بانکی ناکارا و نرخ بهره بالا
- ۲۰۸..... ۴-۴-۳-۳-مسئله ظرفیت تولید به دلیل جریان نقدینگی و سرمایه در گردش
- ۲۱۱..... ۴-۴-۴-عوامل مؤثر بر ساختار صنعت و رقابت (شدت رقابت، روابط بین بنگاه‌ها، مقررات صنعت و ...)
- ۲۱۳..... ۴-۴-۱-۴-تحلیل ساختار رقابت صنعت بر اساس مدل نیروهای رقابتی پورتر
- ۲۱۴..... قدرت چانه‌زنی تأمین‌کنندگان
- ۲۱۵..... قدرت چانه‌زنی مشتریان
- ۲۱۷..... تهدید تازه‌واردها

رقبای موجود در صنعت ۲۱۸

۴-۴-۲- پایین بودن بهره‌وری کل صنعت در کشور ۲۲۱

۴-۴-۳- عدم وجود وحدت رویه در قانون‌گذاری ۲۲۴

۴-۵- جمع‌بندی مسائل راهبردی ۲۲۵

۴-۵-۱- اولویت‌بندی مسائل راهبردی پانل‌ها در صنعت انرژی از دید خیرگان ۲۲۷

فصل پنجم: راهبردهای توسعه کسب و کار صنعت انرژی

۵-۱- راهبردها و الزامات سطح کلان و بخشی: ۲۳۱

۵-۲- راهبردها و الزامات عوامل تولید: ۲۳۱

۵-۳- راهبردها و الزامات ساختار رقابت: ۲۳۲

۵-۴- راهبردها و الزامات زیرساخت‌های پشتیبان: ۲۳۳

فهرست جداول

جدول (۱-۱): محورهای اصلی پانل‌های تخصصی خبرگان	۲۳
جدول (۱-۲): منابع قابل بهره برداری نفت از لحاظ فنی در مناطق مختلف جهان، ۲۰۲۱ (میلیارد بشکه)	۴۳
جدول (۲-۲): ذخایر اثبات شده نفت در مناطق مختلف جهان (میلیارد بشکه)	۴۴
جدول (۳-۲): ذخایر اثبات شده نفت خام کشورهای عضو اوپک و سهم هریک، پایان سال ۲۰۲۲ (میلیارد بشکه)	۴۶
جدول (۴-۲): تولید نفت و میعانات گازی در مناطق مختلف جهان	۴۸
جدول (۵-۲): وضعیت فعلی و پیش‌بینی تولید نفت در مناطق مختلف جهان (میلیون بشکه در روز)	۵۵
جدول (۶-۲): چشم‌انداز بلندمدت عرضه مایعات هیدروکربوری (میلیون بشکه در روز)	۵۷
جدول (۷-۲): تقاضای نفت به تفکیک مناطق مختلف جهان	۶۱
جدول (۸-۲): چشم‌انداز تقاضای نفت خام و مایعات به تفکیک مناطق مختلف جهان (میلیون بشکه در روز)	۶۵
جدول (۹-۲): چشم‌انداز تقاضای فرآورده‌های نفتی و پالایشی	۶۶
جدول (۱۰-۲): چشم‌انداز بلندمدت تقاضای نفت در مناطق مختلف جهان، ۲۰۲۰-۲۰۴۵ (میلیون بشکه در روز)	۶۹
جدول (۱۱-۲): چشم‌انداز تقاضای جهانی نفت در بخش‌های مختلف مصرف، ۲۰۱۹-۲۰۴۵ (میلیون بشکه در روز)	۶۹
جدول (۱۲-۲): تقاضای جهانی نفت به تفکیک فرآورده‌ها، ۲۰۱۹-۲۰۴۵ (میلیون بشکه در روز)	۷۱
جدول (۱۳-۲): منابع قابل استحصال گاز از لحاظ فنی به تفکیک مناطق مختلف جهان، ۲۰۲۱ (تریلیون متر مکعب)	۷۳
جدول (۱۴-۲): ذخایر اثبات شده گاز طبیعی در مناطق مختلف جهان (تریلیون متر مکعب)	۷۴
جدول (۱۵-۲): چشم‌انداز تولید گاز طبیعی در مناطق مختلف جهان (میلیارد متر مکعب)	۸۲
جدول (۱۶-۲): چشم‌انداز تولید گاز طبیعی در مناطق مختلف جهان مبنی بر سیاست‌های جدید (میلیارد متر مکعب)	۸۳
جدول (۱۷-۲): چشم‌انداز تقاضای گاز طبیعی در مناطق مختلف جهان (میلیارد متر مکعب)	۸۶
جدول (۱۸-۲): الگوی پالایشی ایران و مقایسه با سایر کشورها	۹۳
جدول ۲ (۱۹-۲): مقاصد مهم صادراتی ایران	۱۰۴
جدول (۲۰-۲): بنگاه‌های صنعت انرژی (سال، تعداد کارگاه، تعداد شاغلان، ارزش افزوده)	۱۱۵
جدول (۲۱-۲): طبقه‌بندی محصولات تولید شده توسط واحدهای فعال با کد آیسیک ۲۳	۱۱۶
جدول (۱-۳): سیاست‌های اصلی انرژی کشورهای عضو آژانس بین‌المللی انرژی و الزامات آنها	۱۲۷

جدول (۲-۴): مقایسه ویژگی‌های رفتاری بنگاه‌های دولتی و خصوصی ۱۶۷

جدول (۳-۴): رتبه ایران در هریک از ابعاد ششگانه شاخص عملکرد لجستیکی ۱۷۹

جدول (۴-۴): عوامل توسعه زیرساخت‌های لجستیکی ۱۸۰

جدول (۵-۴): اقدامات پیاده‌سازی در حوزه‌های مختلف توسعه لجستیک ۱۸۲

فهرست نمودار

نمودار (۱-۲): رتبه ایران براساس برخی از شاخص‌های مهم بین‌المللی در بازه زمانی ۲۰۱۳-۲۰۲۰ ..... ۳۰

نمودار (۳-۲): امتیاز ایران در شاخص عملکرد رقابت صنعتی و زیرشاخص‌های آن در سال ۲۰۲۰ ..... ۳۱

نمودار (۴-۲): رتبه ایران در زیرشاخص‌های رقابت‌پذیری جهانی در سال ۲۰۱۹ ..... ۳۳

نمودار (۵-۲): رتبه ایران در زیرشاخص‌های رفاه لگاتوم در سال ۲۰۲۰ ..... ۳۴

نمودار (۶-۲): رتبه ایران در زیرشاخص‌های نوآوری جهانی در سال ۲۰۲۰ ..... ۳۵

نمودار (۷-۲): رتبه ایران در زیرشاخص‌های آزادی اقتصاد در سال ۲۰۲۰ ..... ۳۶

نمودار (۸-۲): رتبه ایران در زیرشاخص‌های سهولت کسب و کار در سال ۲۰۲۰ ..... ۳۷

نمودار (۹-۲): کشورهای دارای بیشترین ذخایر اثبات شده نفت در جهان در سال ۲۰۲۰ - میلیارد بشکه ۴۶

نمودار (۱۰-۲): بزرگترین تولیدکنندگان نفت و میعانات در جهان در سال ۲۰۲۱ - هزار بشکه در روز ۵۰

نمودار (۱۱-۲): تولید نفت خام و میعانات اوپک به تفکیک مناطق منتخب شده ۵۸

نمودار (۱۲-۲): تولید جهانی نفت خام و میعانات گازی اوپک به تفکیک مناطق منتخب شده ۵۹

نمودار (۱۳-۲): تولید نفت خام و میعانات غیر اوپک به تفکیک مناطق منتخب شده ۶۰

نمودار (۱۴-۲): بزرگترین مصرف‌کنندگان نفت در جهان در سال ۲۰۲۱ - هزار بشکه در روز ۶۲

نمودار (۱۵-۲): مصرف جهانی سوخت‌های مایع ۷۰

نمودار (۱۶-۲): کشورهای دارای بیشترین ذخایر اثبات شده گاز طبیعی در جهان در سال ۲۰۲۰ - تریلیون متر مکعب ۷۳

نمودار (۱۷-۲): بزرگترین تولیدکنندگان گاز طبیعی در جهان در سال ۲۰۲۱ - میلیارد متر مکعب ۷۸

نمودار (۱۹-۲): درصد ظرفیت پالایش نفت در مناطق مختلف جهان در سال ۲۰۲۱ ..... ۸۶

نمودار (۲۰-۲): کشورهای با بیشترین ظرفیت پالایش نفت در جهان در سال ۲۰۲۰ - هزار بشکه در روز ۸۶

نمودار (۲۱-۲): ضریب پیچیدگی پالایشگاه‌های ایران ۸۹

نمودار (۲۲-۲): ظرفیت مخازن نفت خام و میعانات گازی پالایشگاه‌های کشور در پایان سال ۱۳۹۹ - هزار بشکه ۹۰

نمودار (۲۳-۲): تناژ صادراتی سوخت، فرآورده‌ها با پایه نفتی و محصولات پتروشیمی در بازه زمانی ۱۳۹۰-۱۴۰۰ ..... ۹۳

- نمودار (۲-۲۴): ارزش صادراتی سوخت، فرآورده‌ها با پایه نفتی و محصولات پتروشیمی در بازه زمانی ۱۳۹۰-۱۴۰۰..... ۹۳
- نمودار (۲-۲۵): روند ارزش صادراتی سوخت، فرآورده‌ها با پایه نفتی و محصولات پتروشیمی در بازه زمانی ۱۳۹۰-۱۴۰۰..... ۹۴
- نمودار (۲-۲۶): ارزش صادراتی اعضای اتحادیه در بازه زمانی ۱۳۹۷-۱۴۰۱..... ۹۶
- نمودار (۲-۲۷): سهم ارزش صادراتی فرآورده‌ها با پایه نفتی و محصولات پتروشیمی در سال ۱۴۰۰..... ۹۵
- نمودار (۲-۲۸): تناژ وارداتی سوخت، فرآورده‌ها با پایه نفتی و محصولات پتروشیمی در بازه زمانی ۱۳۹۰-۱۴۰۰..... ۹۶
- نمودار (۲-۲۹): ارزش وارداتی سوخت، فرآورده‌ها با پایه نفتی و محصولات پتروشیمی در بازه زمانی ۱۳۹۰-۱۴۰۰..... ۹۶
- نمودار (۲-۳۰): روند ارزش واردات سوخت، فرآورده‌ها با پایه نفتی و محصولات پتروشیمی در بازه زمانی ۱۳۹۰-۱۴۰۰..... ۹۷
- نمودار (۲-۳۱): سهم ارزش وارداتی فرآورده‌ها با پایه نفتی و محصولات پتروشیمی..... ۹۸
- نمودار (۲-۳۲): صادرات و واردات به صورت درصدی از GDP..... ۹۹
- نمودار (۲-۳۳): رتبه‌بندی کشورها از حیث صادرات نفت خام..... ۹۹
- نمودار (۲-۳۴): رتبه‌بندی کشورها از حیث صادرات گاز طبیعی در سال ۲۰۲۱..... ۱۰۰
- نمودار (۲-۳۵): روند ارزش افزوده فعالیت‌های صنعتی و ارزش افزوده کل صنعت در بازه زمانی ۱۳۹۰-۱۳۹۹..... ۱۱۳
- نمودار (۴-۱): روند نرخ تورم، رشد نقدینگی، رشد GDP و رشد نرخ ارز بازار آزاد در دوره زمانی ۱۳۵۳-۱۴۰۰..... ۱۷۹
- نمودار (۴-۲): روند صادرات غیرنفتی و نرخ ارز بازار آزاد..... ۱۸۰
- نمودار (۴-۱): اولویت‌بندی مسائل راهبردی پانل‌ها در صنعت انرژی از دید خبرگان..... ۲۳۲

فهرست اشکال

- شکل (۳-۱): فرآیند مطالعه تدوین سند استراتژی اتحادیه صادرکنندگان فرآورده‌های نفت، گاز و پتروشیمی ایران ۲۳
- شکل (۴-۱): پانل‌های تخصصی خبرگان تدوین سند استراتژی اتحادیه ۲۴
- شکل (۲-۲): توزیع جغرافیایی ذخایر نفت و گاز در جهان، ۲۰۱۸ ..... ۳۷
- شکل (۳-۲): سهم اوپک از کل ذخایر اثبات شده نفت جهان، ۲۰۲۲ ..... ۴۵
- شکل (۴-۲): زنجیره ارزش متان ۱۰۴
- شکل (۵-۲): زنجیره ارزش اتان ۱۰۵
- شکل (۶-۲): زنجیره ارزش پروپان ۱۰۶
- شکل (۷-۲): زنجیره ارزش بوتان ۱۰۶
- شکل (۸-۲): زنجیره ارزش میعانات گازی، نفتا، پلاتفرمیت، بنزین پیرولیز ۱۰۷
- شکل (۹-۲): زنجیره ارزش میعانات گازی، نفتا، پلاتفرمیت، بنزین پیرولیز ۱۰۷
- شکل (۱۰-۲): زنجیره ارزش میعانات گازی، نفتا، پلاتفرمیت، بنزین پیرولیز ۱۰۸
- شکل (۱۱-۲): زنجیره ارزش فرآورده‌های پالایشی نفتا ۱۰۸
- شکل (۱۲-۲): زنجیره ارزش فرآورده‌های پالایشی نفت سفید ۱۰۹
- شکل (۱۳-۲): زنجیره ارزش فرآورده‌های پالایشی نفت گاز ۱۱۲
- شکل (۱۴-۲): زنجیره ارزش فرآورده‌های پالایشی رافینیت ۱۱۰
- شکل (۱۵-۲): زنجیره ارزش فرآورده‌های پالایشی نفت کوره ۱۱۰
- شکل (۱۶-۲): زنجیره ارزش فرآورده‌های پالایشی باقیمانده اتمسفری ۱۱۱
- شکل (۱۷-۲): ساختار نهادی اتحادیه صادرکنندگان فرآورده‌های نفت، گاز و پتروشیمی ایران ۱۱۴
- شکل (۱-۴): تحلیل عوامل رقابت‌پذیری کسب و کارهای صنعت انرژی ۱۵۵
- شکل (۲-۴): نقش دیپلماسی اقتصادی در سیاست خارجی توسعه‌گرا ۱۶۶
- شکل (۳-۴): تصمیم‌گیری در خصوص توسعه ظرفیت ۲۱۱
- شکل (۱-۵): راهبردهای توسعه کسب و کار صنعت انرژی ۲۳۳

پیشگفتار

اتحادیه صادرکنندگان فرآورده‌های نفت، گاز و پتروشیمی ایران در سال ۱۳۸۲ با اخذ مجوز از اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران، با حضور ۵۴ شرکت تأسیس گردید و هم‌اکنون با داشتن بیش از سیصد عضو بزرگ‌ترین تشکل اقتصادی بخش خصوصی در کشور محسوب می‌شود و تاکنون تلاش کرده تا نقش مؤثری در ارتقاء کیفی و کمی صادرات فرآورده‌های نفتی، ارزآوری به داخل کشور و اشتغال‌زایی ایفاء نماید. اعضای این اتحادیه را شرکت‌های تولیدی و صادراتی فرآورده‌های نفت، گاز و پتروشیمی تشکیل می‌دهند و بر اساس زمینه تخصصی فعالیتشان به کمیسیون‌های تخصصی پتروشیمی، فرآورده‌های روغنی، قیر، فرآورده‌های پارافینی، هیدروکربن و صنایع شیمیایی گاز، بازرگانان و روانکارهای خودرویی و صنعتی تقسیم می‌شوند.

کسب و کارهای بخش انرژی کشور با توجه به تحولاتی که در محیط داخلی و بین‌المللی در حال وقوع است، با مسائل و چالش‌هایی مواجه‌اند که بر روی رقابت‌پذیری صنعت و توسعه یا رکود آن تأثیر مستقیم دارند. از این رو، هیئت مدیره دوره یازدهم اتحادیه؛ جناب آقای احمد معروفخانی-رئیس محترم هیئت مدیره، جناب آقای دکتر فرزاد گلچین، جناب آقای حسین منیری، جناب آقای سید حمید طباطبایی رفیعی، جناب آقای سید حامد حسینی، جناب آقای علی خلیلی و بازرس محترم اتحادیه، جناب آقای مسعود محی‌الدینی، تدوین سند استراتژی اتحادیه را دستور کار قرار داده است تا بر اساس انجام یک مطالعه علمی روشمند، ضمن شناسایی و اولویت‌بندی مهم‌ترین چالش‌های صنعت انرژی و موانع صادرات آن، راهبردهای اساسی و برنامه‌های عملیاتی خود را جهت بهبود عوامل مؤثر بر آن ارائه نماید. از این رو، ضروری است که مسائل کلیدی صنعت از منظر کسب و کارهای بخش خصوصی تحلیل شود و به منظور اثرگذاری بر مجموعه سیاست‌گذار جهت اصلاح شرایط حکمرانی بر زنجیره تولید و تجارت محصولات و فرآورده‌ها و مشتقات نفتی در صنایع پایین دستی، راهبردهای استراتژیک ارائه گردد.

سند راهبردی کسب و کار صنعت انرژی متشکل از ۵ فصل است. پس از ذکر کلیات روش‌شناسی در فصل اول، در فصول بعدی به طور مبسوط به موارد مطرح شده پرداخته شده است. در فصل دوم، ابتدا به بررسی شناخت وضعیت موجود صنعت انرژی و آینده جغرافیایی انرژی آن براساس سناریوهای جهانی انرژی پرداخته شده است. در فصل سوم، سیاست‌های انرژی در ایران، آسیب‌شناسی آن و همچنین ارزیابی سند ملی راهبرد انرژی کشور با سیاست‌های آژانس بین‌المللی انرژی مطرح شده است. در فصل چهارم به شناسایی مسائل راهبردی کسب و کار صنعت انرژی پرداخته و در فصل پنجم الزامات و راهبردهای مناسب برای حل مسائل و نقشه استراتژی کسب و کارهای صنعت انرژی ارائه شده است.

در مرحله آماده‌سازی، با هدف ارائه تصویری از وضعیت موجود کسب و کارهای صنعت انرژی برحسب کدهای فعالیت اتحادیه صادرکنندگان فرآورده‌های نفت، گاز و پتروشیمی ایران، گزارشات و مستندات آماری گردآوری شد. در بخش دوم تحلیلی از وضعیت موجود صنعت و روند آن در ابعاد مختلف، تعداد بنگاه‌ها، میزان اشتغال، ارزش افزوده، ارزش سرمایه‌گذاری، مجوزها و

ظرفیت تولید، صادرات و واردات فرآورده‌های پایه نفتی، گاز و پتروشیمی و زنجیره ارزش فرآیندهای پالایشی و پتروشیمی ارائه شد. هم‌چنین در این بخش سناریوهای جهانی انرژی براساس مراجع پیش‌بینی‌کننده بین‌المللی انرژی از جمله اداره اطلاعات انرژی آمریکا، آژانس بین‌المللی انرژی و سازمان اوپک مطرح شد.

در مرحله دوم با هدف شناسایی مسائل راهبردی کسب و کارهای صنعت انرژی، پانل‌های تخصصی با حضور خبرگان از سه بخش صنعتی، دولتی و دانشگاهی در چهار محور "چالش‌ها و مسائل کلیدی در سطح بین‌الملل"، "چالش‌ها و مسائل کلیدی در سطح کلان (ملی)"، "چالش‌ها و مسائل کلیدی در سطح صنعت؛ عوامل مؤثر بر سمت تولید، عوامل مؤثر بر سمت تقاضا، عوامل صنایع پشتیبان و مکمل" و "عوامل مؤثر بر ساختار صنعت و رقابت" برگزار شد. در این پانل‌ها حدود ۴۰ نفر از خبرگان صنعت، در دو نشست تخصصی مشارکت داشتند.

در نهایت مسائل راهبردی صنعت انرژی با نظرات خبرگان و اندیشمندان صنعت انرژی در چارچوب مدل تحلیل رقابت‌پذیری پورتر اولویت‌گذاری شدند. از جمله مهم‌ترین مسائل راهبردی شناخته شده از نگاه خبرگان می‌توان به "عدم توان یا تمایل دولت در سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی یکپارچه و بلندمدت برای تولیدکنندگان بخش خصوصی"، "عدم وجود وحدت رویه در قانون-گذاری و نبود مرجع واحد برای تصمیم‌سازی در صنعت فرآورده‌ها و مشتقات نفتی"، "تحریم‌های بین‌المللی"، "تعارض منافع بخش دولتی و خصوصی به ویژه در خوراک اولیه و چهار فرآورده اصلی" و "آزادی اقتصادی و سیاسی" اشاره کرد.

در مرحله سوم، با توجه به مسائل راهبردی کسب و کارهای صنعت انرژی به دست آمده در مرحله قبل، فهرستی از راهبردها با استفاده از نظرات خبرگان و مطالعات تطبیقی، تهیه شد. این راهبردها در پانل‌های تخصصی ارائه شدند، سپس با بحث و بررسی اعضاء پانل و امتیازدهی به این راهبردها، نهایتاً راهبردهای توسعه کسب و کار صنعت انرژی تعیین شدند.

کتاب حاضر با شناسایی مسائل کلان و چالش‌های عمومی و مشترک کسب و کارهای صنعت انرژی و ارائه راهکارهایی برای حل آنها، زمینه توسعه کسب و کارهای موجود و افزایش سرمایه‌گذاری در بخش صنعت انرژی و در نتیجه اشتغال‌زایی بنگاه‌ها در صنعت انرژی را فراهم می‌کند و به رقابت‌پذیری بنگاه‌های صنعت کمک می‌کند تا در بازارهای صادراتی سهم بیشتری را کسب کنند.

در تدوین سند راهبردی کسب و کار صنعت انرژی اتحادیه صادرکنندگان فرآورده‌های نفت، گاز و پتروشیمی ایران، جمعی از خبرگان و اندیشمندان به شرح ذیل صمیمانه ما را یاری کردند که بدینوسیله از حمایت‌های آنان قدردانی می‌شود.

جناب آقای دکتر سورنا ستاری	جناب آقای دکتر محمدجواد ظریف
جناب آقای دکتر منصور معظمی	جناب آقای امیرحسین زمانی نیا
جناب آقای حسن عباسزاده	جناب آقای دکتر عبدالله هندیانی
جناب آقای دکتر پدرام سلطانی	جناب آقای سیدمحمد حسامزاده
جناب آقای دکتر سیدمحمود حسینی	جناب آقای دکتر رضا پدیدار
جناب آقای سیدمسعود عرفانی	جناب آقای دکتر حسین افشین
جناب آقای فریدون اسعدی	جناب آقای احمد معروفخانی
جناب آقای سید حامد حسینی	جناب آقای دکتر سیدحمید حسینی
جناب آقای سعید رفیعی فر	جناب آقای سیدحمید طباطبایی رفیعی
جناب آقای هادی ابراهیمی	جناب آقای مهندس عباسعلی اسلامی
جناب آقای علی شهوازیان	جناب آقای محسن رفعت
جناب آقای نوید امجد	جناب آقای حسن فتحی
جناب آقای دکتر مرتضی فیروزی	جناب آقای احمد صرامی
سرکار خانم صدیقه سعیدی	جناب آقای حسین رزاقی
جناب آقای محمدرضا مجلل	جناب آقای نیما اسلامی
جناب آقای مهدی مقدمی	جناب آقای فرشید فلاح

